

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallitusneuvos

Markus Lounela

Muistio

8.1.2025

Liite 1

Valtioneuvoston asetus maatalouden rakennetuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalouden rakennetuesta annettua valtioneuvoston asetusta (265/2023). Muutos perustuu hallitusohjelmaan sekä komission hyväksymään CAP-suunnitelman muutokseen, jossa korostuu nuorten viljelijöiden tukeminen maatalousyrittäjyyden aloittamisessa.

Esityksessä ehdotetaan, että aloitustuen yrittäjätulovaatimus alennettaisiin nykyisestä 25 000 eurosta 22 000 euroon ja tulorajan saavuttamisen määräaikaa pidennettäisiin kolmesta vuodesta neljään vuoteen. Samalla luovuttaisiin alemmasta yrittäjätulovaatimuksesta, mikä yksinkertaistaisi tukijärjestelmää. Tuen kokonaismäärä olisi enintään 80 000 euroa, josta avustusosuus olisi 40 000 euroa, ja loppuosa koostuisi lainan korkotuesta, valtion takauksesta ja varainsiirtoverovapaudesta. Muilta osin aloitustuen ehdot säilyisivät ennallaan.

Asetusmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 17.1.2025.

PERUSTELUT

1 Asian tausta

Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman (jäljempänä CAP-suunnitelma) toimeenpano alkoi 1.1.2023. Suunnitelma kytkeytyy Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen vuosiksi 2023—2027. Nuoren viljelijän aloitustuki on osa CAP-kokonaisuutta ja sen tukiehdoista ja -edellytyksistä säädetään sekä CAP-suunnitelmassa että maatalouden rakennetuesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (265/2023).

Nuoren viljelijän aloitustuen tavoitteena on edistää nuorten viljelijöiden mahdollisuuksia maatalousyrittäjyyden aloittamiseen mahdollistamalla rahoituksen saatavuus tilan hankintaan ja toiminnan käynnistämiseen. Tavoitteena on parantaa nuorten viljelijöiden asemaa sekä saada alalle uusia maatalousyrittäjiä, joilla on mahdollisuus kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja tilojen kehittämiseen. Yrittäjätulorajan avulla pyritään varmistamaan, että tuki kohdistuu niille tiloille, jotka elinkeinonaan harjoittavat maataloustuotantoa sitä kehittäen.

Suomen CAP-suunnitelmassa, joka hyväksyttiin 31.8.2022, sekä kansallisessa lainsäädännössä (valtioneuvoston asetusmaatalouden rakennetuesta) nuoren viljelijän yrittäjätulon alarajat aloitustuen saamiseksi ovat 15 000 euroa ja 25 000 euroa. Tuen määrä, joka voi olla avustusta, lainan korkotukea, valtion takausta ja/tai varainsiirtoverovapautta,

määräytyy yrityksen liiketoimintasuunnitelman perusteella tavoiteltavan yrittäjätulon mukaan. Liiketoimintasuunnitelmassa asetettu yrittäjätulo tulee saavuttaa viimeistään kolmantena kalenterivuotena tuen myöntämisvuoden jälkeen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus nuoren viljelijän yrittäjätulovaatimuksen keventämisestä. Tarkoitukseen on osoitettu vuodesta 2025 alkaen 1,2 miljoonan euron vuotuinen kansallinen lisärahoitus. Tämän vuoksi Suomen CAP-suunnitelmaan tehtiin muutos, joka käsiteltiin Suomen strategisen CAP-suunnitelman seurantakomiteassa 11.6.2024 ja hyväksyttiin komissiossa 9.10.2024. Vastaava muutos tehtäisiin myös valtioneuvoston asetukseen.

Huoltovarmuuden turvaaminen on noussut entistä tärkeämmäksi näkökohdaksi maataloudessa. Lisäksi uusimpien selvitysten mukaan Suomessa tarve on ensisijaisesti uusille kotieläintilojen yrittäjille. Näistä seikoista johtuen lisärahoitus on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi kohdentaa korkeamman yrittäjätulovaatimuksen alentamiseen 25 000 eurosta 22 000 euroon. Samalla on arvioitu, että muutos tuo nykyisin käytössä olevat kaksi erillistä yrittäjätulorajaa niin lähelle toisiaan, että on tarkoituksenmukaista ottaa jatkossa käyttöön vain yksiportainen aloitustuki, jonka tukitaso on vastaava kuin nykyisen kaksiportaisen järjestelmän korkeampi tuki ja jonka edellytyksenä on nyt alennettava yrittäjätulovaatimus. Samalla yrittäjätulovaatimuksen saavuttamiseen asetettua aikarajaa pidennetään kolmesta neljään vuoteen, jotta yhä useammalla tuenhakijalla on mahdollisuus saavuttaa edellytetty yrittäjätulo ja näin ollen oikeus aloitustukeen.

2 Asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston asetus maatalouden rakennetuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta säädettäisiin maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) nojalla.

Lain 6 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin aloitustuella tuettavasta toiminnasta, määräysvaltaa koskevasta edellytyksestä sekä tuen muodosta ja enimmäismäärästä Euroopan unionin lainsäädännön asettamissa rajoissa. Aloitustuen tasosta ja hyväksyttävistä kustannuksista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella edellä tarkoitetuissa rajoissa.

Lain 10 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tuen kohteena olevan yritystoiminnan edellytyksiä arvioitaessa käytettävistä perusteista.

Lain 17 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin korkotukilainan enimmäismäärästä, korkotukeen sisältyvän tuen määrittelystä sekä luotonantajan lainaehdoista koskevasta hyväksynnästä.

3 Asian valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

Ehdotuksesta on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, Ruokavirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Luonnonvarakeskus, ProAgria Keskusten Liitto ry, Finanssiala ry, OP Yrityspankki Oyj, Nordea Bank Oyj, Danske Bank A/S, Oma Säästöpankki, Handelsbanken, Aktia Pankki Oyj, S-Pankki Oy ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi lausuntopyyntö oli saatavilla maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla.

Suurin osa lausunnonantajista piti ehdotettuja muutoksia perusteltuina tai ilmoitti, ettei asiaan ole lausuttavaa. Satakunnan ja Pohjanmaan ELY-keskukset nostavat lausunnoissa esiin, että myös 39 § 2 momentissa säädettyä aikarajaa aloitustuen toisen erän maksamisen hakemiselle tulisi pidentää vuodella. Muutos ei kuitenkaan käytännössä olisi tarkoituksenmukainen huomioiden rahoituskauden sulkemiseen liittyvät edellytykset tukien maksamiseen liittyen.

ProAgrian lausunnossa esitetään, että myös 14 § 1 momentissa esitettyä yrittäjätulon määrää, jolloin tilanpito katsotaan aloitetuksi, nostettaisiin nykyisestä 12 000 eurosta, jotta ei jäisi väliinputoajia, joilla tilanpito katsotaan aloitetuksi mutta aloitustuen yrittäjätuloedellytys ei täyty. Aloitustuen tavoitteena on osaltaan mahdollistaa tilojen kehittäminen. Nuoren viljelijän aloitustukea voidaan myöntää, jos tukea on haettu 24 kuukauden kuluessa tilanpidon aloittamisesta. Lisäksi nyt esitetyllä muutoksella yrittäjätulon saavuttamisen määräaika pidennettäisiin neljään vuoteen, joten yritystoiminnan aloittavalla on useita vuosia aikaa saavuttaa aloitustuen yrittäjätuloedellytys.

4 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

4.1 Nykytila

Nykyisen asetuksen mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija pystyy liiketoimintasuunnitelmansa perusteella saavuttamaan tietyt vuotuiset maatalouden yrittäjätulovaatimukset. Tällä hetkellä asetuksen 9 §:n mukaan liiketoimintasuunnitelmaa edellyttävään investointiin tukea myönnettäessä hakijan tulee osoittaa saavansa vähintään 25 000 euron vuotuinen yrittäjätulo viiden vuoden kuluessa tuen myöntämisvuodesta. Aloitustukea myönnettäessä 15 §:n 1 momentin mukaan edellytyksenä on, että hakija saavuttaa vähintään 25 000 euron vuotuisen yrittäjätulon kolmannen vuoden aikana, kun taas 15 § 2 momentissa määrätään, että aloitustukea voidaan myöntää myös hakijalle, joka saavuttaa vähintään 15 000 euroa vuotuisesta yrittäjätulosta kolmannen vuoden kuluessa. Aloitustuen määrä vaihtelee yrittäjätulovaatimusten mukaan. Nykyisin 15 § 1 momentin mukaan yrittäjätulovaatimuksen täyttävälle maatalousyrittäjälle myönnettävän aloitustuen enimmäismäärä on yhteensä 80 000 euroa, josta avustuksen osuus on 40 000 euroa ja korkotukien sekä varainsiirtoverovapauden ja takaukseen sisältyvän tuen osuus on enintään 40 000 euroa. Vastaavasti 15 § 2 momentin nojalla myönnettävä tuki on yhteensä 30 000 euroa, josta avustuksen osuus on 10 000 euroa ja korkotukien sekä varainsiirtoverovapauden ja takaukseen sisältyvän tuen osuus on enintään 20 000 euroa.

Aloitustukeen liittyvällä korkotuella tuetun lainan määrä saa olla 16 §:n mukaan enintään 80 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Jos tuki myönnetään 15 § 1 momentin perusteella, korkotukilainaa voidaan myöntää enintään 250 000 euroa. Jos taas tuki myönnetään 15 § 2 momentin perusteella, korkotukilainan enimmäismäärä on 170 000 euroa. Lisäksi valtiontakauksen enimmäismäärä aloitustukena voi olla 800 000 euroa.

4.2 Keskeiset ehdotukset

Keskeiset muutosehdotukset kohdistuvat yrittäjätulovaatimuksen keventämiseen, yrittäjätulovaatimuksen saavuttamiseksi asetetun määräajan pidentämiseen ja aloitustuen ehtojen yhdenmukaistamiseen, millä parannetaan nuorten viljelijöiden mahdollisuuksia täyttää tukikelpoisuusehdot.

Ehdotuksen mukaan otettaisiin käyttöön vain yksi aloitustuen tukitaso, joka vastaa nykyisen kaksitasoisen järjestelmän korkeinta tukea. Samalla ehdotetaan alennettavaksi tukitasoon

liittyvää yrittäjätulovaatimusta siten, että 15 §:n 1 momentissa aloitustukea myönnettäessä vaadittava yrittäjätulo alennetaan 25 000 eurosta 22 000 euroon, ja tulojen saavuttamisen määräaika pidennetään neljänteen kalenterivuoteen myöntämivuoden jälkeen.

Aloitustukeen sisältyvällä korkotuella tuetun lainan määrä saa olla enintään 80 prosenttia 17 §:ssä tarkoitetuista hyväksyttävistä kustannuksista. Korkotukilainaa maatalan tai maatalousirtaimiston hankintaan voidaan myöntää yhteensä enintään 250 000 euroa.

Asetuksen muutosten on tarkoitus tulla voimaan 17.1.2025 alkaen jätettäviin hakemuksiin.

5 Taloudelliset vaikutukset

Muutoksen toteuttamista varten hallitusohjelman perusteella valtion talousarviossa on osoitettu vuodesta 2025 alkaen 1,2 miljoonan euron vuotuinen kansallinen lisärahoitus, joka kohdentuu aloitustuen avustuksena myönnettävään osuuteen.

Ehdotuksen vaikutukset valtion talousarvioon syntyvät siitä, että jatkossa käytössä on vain yksi, nykyistä korkeampaa yrittäjätulorajaa alempi yrittäjätuloraja ja jatkossa kaikki tuensaajat ovat oikeutettuja nykyistä korkeampaa aloitustukea vastaavaan tukeen. Koska alempi aloitustuki lakkautetaan, tuensaajien kokonaismäärän ennakoidaan laskevan rahoituskaudella noin 10 tuensaajan verran, mutta korkeamman aloitustuen saajien määrän ennakoidaan nousevan noin 120 tuensaajan verran.

Avustuksen lisäksi aloitustukea voidaan myöntää lainan korkotukena, valtion takauksena sekä varainsiirtoverovapautena. Korkotuki myönnetään valtion talousarvion momentilta 30.10.41 ja takaus maatilatalouden kehittämisrahasto Makeran varoin. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole suoraa vaikutusta mainitun momentin menoihin tai maatilatalouden kehittämisrahaston varojen kokonaistarpeeseen, sillä rakennetuet myönnetään valtion talousarviossa ja rahaston käyttösuunnitelmassa tarkoitukseen käytettävissä olevien varojen rajoissa. Jos haettu tukimäärä ylittäisi käytettävissä olevien varojen määrän, rahoitettavat hakemukset valittaisiin valintamenettelyä käyttäen varojen rajoissa.

6 Säännöskohtaiset perustelut

9 §. Yrittäjätulon vähimmäismäärä

Aloitustuen yrittäjätulovaatimusta koskevaa 9 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua aloitustukea myönnettäessä vaadittava yrittäjätulo alennetaan 25 000 eurosta 22 000 euroon. Tulojen saavuttamisen määräaika esitetään pidennettäväksi kolmannelta vuodesta neljänteen kalenterivuoteen myöntämivuoden jälkeen.

Pykälän 3 momentti esitetään kumottavaksi, koska asetusehdotuksen mukaan käyttöön otettaisiin vain yksi aloitustuen tukitaso, jolloin erillisten yrittäjätulovaatimusten säätäminen ei olisi enää tarpeen.

15 §. Aloitustuen määrä

Ehdotuksen mukaan otettaisiin käyttöön vain yksi aloitustuen tukitaso, joka vastaa nykyisen kaksitasoisen järjestelmän korkeinta tukea. Aloitustuen alemmasta tukitasosta koskeva 15 §:n 3 momentti esitetään kumottavaksi, koska tästä ei jatkossa olisi enää tarpeen säätää.

16 §. Aloitustukeen liittyvä korkotukilaina ja valtiontakaus

Aloitustukeen sisältyvän korkotuella tuetun lainan määrästä säädetään 16 § 1 momentissa, jota ehdotetaan muutettavaksi niin, että korkotukilainan enimmäismääräksi säädettäisiin 250 000 euroa. Erottelu aloitustuen eri tukitasojen välillä poistettaisiin, koska asetusehdotuksen mukaisesti käyttöön otettaisiin yksi yhtenäinen tukitaso.

7 Voimaantulo

Ehdotettu asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 17.1.2025. Asetusta sovellettaisiin aloitustuen myöntämistä koskeviin hakemuksiin, jotka tulevat vireille asetuksen voimaantullessa ja sen jälkeen.

Asetukseen ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen asetuksen voimaantuloa myönnettyyn avustukseen sovellettaisiin asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8 Laintarkastus

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa asian kiireellisyyden vuoksi.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maatalouden rakennetuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.